

ರತ್ನಕರಂಜಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರಣೆ

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಶ್ರೀ ದಿಗಂಬರ ಜೈನ ಟ್ರಸ್ಟ್ - ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆ,
ಬೆಂಗಳೂರು.

ಸ್ವಾಮಿ ಸಮಂತಭದ್ರಾಚಾರ್ಯದೇವ
ವಿರಚಿತ

ರತ್ನಕರಂಡ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ

ಪಚನಿಕಾರರು :

ಪಂಡಿತ ಸದಾಸುಖದಾಸಜೀ ಕಾಸಲೀವಾಲ
ಜಯಪುರ.

ಅನುವಾದಕರು :

ಶ್ರೀ ಎಂ. ಬಿ. ಪಾಟೀಲ, ಸೇಡಬಾಳ
'ಶುದ್ಧಾತ್ಮಸದನ', ಶಹಾಪುರ - ಬೆಳಗಾವಿ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಶ್ರೀ ದಿಗಂಬರ ಜೈನ ಟ್ರಸ್ಟ್ - ಅಧ್ಯಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆ,
ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪ್ರಕಾಶಕೀಯ

ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಕಳೆದ ಹದಿನೈದು - ಹದಿನಾರು ವರುಷಗಳಿಂದ ಅಖಂಡವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯಾನುಯೋಗದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಜೀವಕೋಟಿಯ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದ್ರವ್ಯಾನುಯೋಗವೇ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಿದೆ. ಈ ದ್ರವ್ಯಾನುಯೋಗದ ಅಧ್ಯಯನವಿಲ್ಲದೆ ಜೀವನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನಾಗಲಿ - ವಸ್ತು ಸ್ವರೂಪವನ್ನಾಗಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಬಂಧುಗಳು ಇದುವರೆಗೆ ಸಮಯಸಾರ, ಪರಮಾತ್ಮ ಪ್ರಕಾಶ, ಇಷ್ಟೋಪದೇಶ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಇಂದು ತಮ್ಮಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಈ ಚರಣಾನುಯೋಗ ಗ್ರಂಥದ ಎರಡನೇ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಲು ನಮಗೆ ಪರಮ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ ಜತೆಗೆ ಧನ್ಯತೆಯ ಅನುಭವವೂ ಆಗುತ್ತಿದೆ.

ಆದ್ವಿತೀಯ ತಾರ್ಕಿಕ ಚೂಡಾಮಣಿ ಮಹಾಮೇಧಾವಿ ಸ್ವಾಮಿ ಸಮಂತಭದ್ರಾಚಾರ್ಯದೇವ ವಿರಚಿತ ಅನುಪಮ ಗ್ರಂಥರಾಜ 'ರತ್ನಕರಂಡ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ'ವನ್ನು ಪಂ. ಸದಾಸುಖದಾಸರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಸಮನ್ವಿತ ಶುದ್ಧ ಜೈನಾಚಾರಯುಕ್ತ ವಚನಿಕೆಯೊಡನೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು ಇನ್ನೂ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ರತ್ನಕರಂಡ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರವೆಂತೂ ಚರಣಾನುಯೋಗದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಖ್ಯಾತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವೂ ಮತ್ತು ಅತಿಶಯ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ಗ್ರಂಥಾಧಿರಾಜವಾಗಿದೆ. ಇದು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದ ಸಮಸ್ತ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರಗಳಿಗೆ ಆಧಾರಭೂತವೂ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶವೂ ಆಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದೆ.

ಆಚಾರ್ಯ ಭಗವಂತರು ಪ್ರಾರಂಭದ ಮಂಗಲಾಚರಣ ರೂಪದಿಂದ 'ದೇಶಯಾಮಿ ಸಮೀಚೀನಂ ಧರ್ಮಂ' ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಪಂಚಪರಾವರ್ತನರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರದ ದುಃಖ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಆ ದುಃಖದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಸುಖಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಂಥ ಯಥಾರ್ಥ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ. ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮಾಡುತ್ತ ಧರ್ಮದ ಅಧೀಶರಾದ ಭಗವಾನ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪರಮದೇವರು 'ಸದ್ವಿಜ್ಞಾನವೃತ್ತಾನಿಧರ್ಮಂ' ಎಂದರೆ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನ ಜ್ಞಾನ ಚಾರ್ತಿದ ಏಕತೆಯು ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ನನ್ನ ಅನುಭೂತಿಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮೋಕ್ಷಾಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವರೆಲ್ಲರು ಈ ವಾಸ್ತವಿಕ ಧರ್ಮದ ಅನುಸರಣೆ-ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪಂ. ಸದಾಸುಖದಾಸರು ಈ ರತ್ನಕರಂಡ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರದ ವಚನಿಕೆಯನ್ನು ಮೂಲ ಥೂಂಡಾರಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಶ್ರೀ ಎಂ. ಬಿ. ಪಾಟೀಲರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ಮೊದಲು ಶ್ರೀ ಎಂ. ಬಿ. ಪಾಟೀಲರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದರಂತೆ ಈ ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಪ್ರತಿಗಳ ಖರ್ಚನ್ನು ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದವರೇ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ವಿಶೇಷ ಧನ್ಯತೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವತಿಯಿಂದ ಸಾನುರಾಗವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಧರ್ಮ ಭಾವನೆಯು ನಿರಂತರ ಉಳಿಯಲೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀ ಇಮೇಜ ಪ್ರಿಂಟ್ಸ್‌ನ ಒಡೆಯರಾದ ಶ್ರೀ ಅಜಿತ ಪಾಟೀಲರು ತುಂಬಾ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಅವರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಕುಶಲ ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೂ ಅನೇಕ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಬೆಂಗಳೂರು.
ಡಿ. : ಜುಲೈ - 2007

ಶ್ರೀ ಸಿ. ಬಿ. ಭಂಡಾರಿ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ದಿಗಂಬರ ಜೈನ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು :

ಸ್ವಾಮಿ ಸಮಂತಭದ್ರಾಚಾರ್ಯದೇವ ವಿರಚಿತ ವಿಖ್ಯಾತ ಗ್ರಂಥರಾಜನನ್ನು ಇಂದು ಎಲ್ಲರೂ 'ರತ್ನಕರಂಡ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ'ವೆಂದು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಟೀಕಾಕಾರರು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರನ್ನು 'ಐತಿ ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ ವಿರಚಿತಾಯಾಂ ಸಮಂತಭದ್ರಸ್ವಾಮಿ ವಿರಚಿತೋಪಾಸಕಾಧ್ಯಯನ' ಟೀಕಾಯಾಂ' ಎಂದರೆ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಮಂತಭದ್ರಸ್ವಾಮಿ ವಿರಚಿತ 'ಉಪಾಸಕಾಧ್ಯಯನ'ವೆಂದುಹೇಳಲಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಕಾರರಾದ ಸ್ವಾಮಿ ಸಮಂತಭದ್ರಾಚಾರ್ಯ ದೇವರು ಮಾತ್ರ 'ದೇಶಯಾಮಿ ಸಮೀಚೀನಂ ಧರ್ಮ' ಎಂದರೆ ನಾನು ಸಮೀಚೀನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದರೆ 'ಸಮೀಚೀನ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ'ವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಇಂದು ನಾವು ಯಾವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 'ರತ್ನಕರಂಡ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ'ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯೋ ಆ ಗ್ರಂಥವು ನಿಜವಾಗಿ 'ಸಮೀಚೀನ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ'ವಿದೆಯೆಂಬುದು ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃರ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾರೂಪದ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯನ್ನು 'ಸಮೀಚೀನ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ'ವೆಂದೇ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಟೀಕಾಕಾರರಾದ ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರರು ಅದನ್ನು 'ಉಪಾಸಕಾಧ್ಯಯನ'ವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವೆರಡೂ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಈ 'ರತ್ನಕರಂಡ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ'ವೆಂಬ ಮೂರನೆಯ ಹೆಸರು ಎಲ್ಲಿಂದ - ಯಾವ ಮೂಲದಿಂದ ಉಗಮವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರನ್ನು ಆ ಹೆಸರಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ಗ್ರಂಥದ ಒಳಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಉಪಯುಕ್ತವೆನಿಸಲಾರದು. ಈ 'ರತ್ನಕರಂಡ' ವೆಂಬ ಹೆಸರು ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಗೆ ನೂರ ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ 'ಯೇನ ಸ್ವಯಂ ವೀತ ಕಲಂಕ ವಿದ್ಯಾ ದೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯಾ ರತ್ನಕರಂಡ ಭಾವಮ್ ! ನೀತಃ' ಎಂದರೆ ಯಾವ ಪುರುಷನು ತನ್ನ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕಲಂಕ ಹಾಗೂ ಅತಿಚಾರಗಳಿಂದ ರಹಿತ ನಿದೋಷ ಜ್ಞಾನ-ದರ್ಶನ-ಚಾರಿತ್ರರೂಪ ರತ್ನಗಳ ಕರಂಡಕ ಭಾವಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಪಾತ್ರತೆಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ನಿಜವಾಗಿ ಶ್ರಾವಕರಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಶ್ರಾವಕರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥವು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇದು 'ರತ್ನಕರಂಡ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ'ವಿದೆಯೆಂಬ ರೂಢನಾಮ ಬಂದಿರಬೇಕು.

ಗ್ರಂಥದ ಪರಿಚಯ :

'ರತ್ನಕರಂಡ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ'ವು ಕೇವಲ ನೂರೈವತ್ತು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಿರಿದಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. 'ಸಮೀಚೀನ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ'ವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದು ಎರಡನೇ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ ಆಚಾರ್ಯ ಭಗವಂತರು ಮೂರನೇ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ಸಮೀಚೀನ ಧರ್ಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಮಾಡುತ್ತ 'ಸದೃಷ್ಟಿ-ಜ್ಞಾನ-ವೃತ್ತಾನಿ ಧರ್ಮೋ ಧರ್ಮೋಶ್ವರಾ ವಿದುಃ' ಎಂದರೆ ಧರ್ಮದ ಅಧಿನಾಯಕರಾದ ತೀರ್ಥಂಕರ ಭಗವಂತರು ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನ, ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಕ್‌ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಧರ್ಮದ ಉಪಯುಕ್ತ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಆಚರಣೆಯನ್ನೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರದ ನಿರ್ಮಲ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರಾವಕನ ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯಾಚಾರವು ಶ್ರಾವಕ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶ್ರಾವಕೋಚಿತ ರತ್ನತ್ರಯ ರೂಪದ ನಿರ್ಮಲ ಪರಿಣತಿಯೇ ನಿಜವಾಗಿ ಶ್ರಾವಕಧರ್ಮವಿದೆ. ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಶನದ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಟೀಕಾಕಾರರಾದ ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರರು ಏಳು ಅಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಸದಾಸುಖಿಯೆಂಬವರು ಎಂಟು ಅಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಭಾವನಾ ಅಧಿಕಾರ"ವೆಂಬ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಗ್ರಂಥದ ಯಾವೊಂದೂ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಆಧಾರಭೂತವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಚನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮೂಲ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಏಳು ಅಥವಾ ಎಂಟು ಅಧಿಕಾರ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ ನಂತರ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನಾಧಿಕಾರ, ಸಮ್ಯಗ್ನಾನಾಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಕ್ಪಾಠ್ಯಾಧಿಕಾರವೆಂದು ಮೂರೇ ಅಧಿಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವಾಗಬಹುದೆಂದು ನಮಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಣುವ್ರತ, ಗುಣವ್ರತ, ಶಿಕ್ಷಾವ್ರತ, ಸಲ್ಲೇಖನ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮಾ ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಚಾರಿತ್ರ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶವಾಗಬಹುದಾಗುತ್ತವೆ. ಅದುದರಿಂದ ಇವನ್ನು ಸಮ್ಯಕ್ಪಾಠ್ಯಾಧಿಕಾರದ ಅಂತರ್ಭಾಗವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಸ್ವಾಮಿ ಸಮಂತಭದ್ರಾಚಾರ್ಯದೇವರು ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ನಿರುಕ್ತಾರ್ಥ ಮತ್ತು ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅನಂತರ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನದ ವಿಷಯಭೂತವಿರುವ ಆಪ್ತ, ಆಗಮ ಮತ್ತು ಗುರುವಿನ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನದ ಎಂಟು ಅಂಗಗಳ ಲಕ್ಷಣ, ಎಂಟು ಮದ, ಮೂರು ಮೂಢತೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನ :

ಈ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನದಲ್ಲಿ ಔಪಶಮಿಕ, ಕ್ಷಾಯೋಪಶಮಿಕ ಮತ್ತು ಕ್ಷಾಯಿಕವೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಿದ್ದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲು ಆನಾದಿ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗೆ ಔಪಶಮಿಕ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿಕೂಡ ಪ್ರಥಮೋಪಶಮ ಮತ್ತು ದ್ವಿತೀಯೋಪಶಮವೆಂದು ಎರಡು ಭೇದಗಳಿದ್ದು ಆ ಪ್ರಥಮೋಪಶಮ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ, ಪರ್ಯಾಪ್ತಕ, ಮಂದಕಪಾಯಿ. ಭವ್ಯಜೀವಕೇನೇ ಆಗುತ್ತದೆ, ಅಭವ್ಯಜೀವಕೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆಸನ್ನ ಭವ್ಯಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ ದೂರ ಭವ್ಯಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಸನ್ನ ಎಂದರೆ ಸಂಸಾರದ ಪರಿಭ್ರಮಣದ ಕಾಲವು ಅರ್ಧಪುಧ್ಲ ಪರಾವರ್ತನದ ಕಾಲದಿಂದ ಅಧಿಕ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿರಬಾರದು. ಇಂಥ ಜೀವನು ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನ ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದರ ಸನ್ನಿವೇಶದಾದಾಗ ಅವನು ಕ್ಷಾಯೋಪಶಮಿಕ, ವಿಶುದ್ಧಿ, ದೇಶನಾ, ಪ್ರಾಯೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕರಣವೆಂಬ ಈ ಐದು ಲಬ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕರಣಲಬ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಲಬ್ಧಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಿದ್ದು ಅವು ಭವ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಭವ್ಯಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಕರಣಲಬ್ಧಿಯು ಭವ್ಯ ಜೀವಕೇನೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ನಂತರ ನಿಯಮದಿಂದ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಪ್ರಥಮೋಪಶಮಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾವಗಳನ್ನು 'ಕರಣ'ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ತನ ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಸುವಂಥ ಕರಣಗಳ-ಭಾವಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು 'ಕರಣ ಲಬ್ಧಿ'ಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಧೇಕರಣ, ಅಪೂರ್ವಕರಣ ಮತ್ತು ಅನಿವೃತ್ತಿಕರಣವೆಂದು ಮೂರು ಭೇದಗಳಿವೆ. ಯಾವ ಕರಣಗಳು ಎಂದರೆ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಈ ಮೊದಲೆಂದೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅವನ್ನು ಅಧೇಪ್ರವೃತ್ತಿಕರಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಯದೊಳಗೆ ಅಪೂರ್ವ-ಅಪೂರ್ವ, ನವೀನ- ನವೀನ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಅವನ್ನು ಅಪೂರ್ವಕರಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಯದೊಳಗೆ ಒಂದೇ ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ಅನಿವೃತ್ತಿಕರಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಮೂರು ಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಗಳ ವಿಶುದ್ಧತೆಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೂರು ಕರಣಗಳೊಳಗಿನ ಮೊದಲನೆಯ ಅಧಃಕರಣದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅವಶ್ಯಕಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸಮಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅನಂತಗುಣಿತ ವಿಶುದ್ಧತೆಯಾಗುವುದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂತರ್ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ನವೀನ ಬಂಧದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಕುಂದುತ್ತ ಹೋಗುವುದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಅನುಭಾಗವು ಅನಂತಗುಣಿತ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುವುದು, ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಶಸ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಅನುಭಾಗವು ಅನಂತದ ಭಾಗದಷ್ಟು ಕುಂದುತ್ತ ಹೋಗುವುದು. ಇದರ ನಂತರ ಅಪೂರ್ವಕರಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಅಪೂರ್ವಕರಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅವಶ್ಯಕಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಸತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪೂರ್ವಕರ್ಮಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂತರ್ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಕುಂದುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಅದರಿಂದ ಸ್ಥಿಕಾಂಡಕಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ; ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂತರ್ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕರ್ಮಗಳ ಅನುಭಾಗವು ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಕುಂದುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಅದರಿಂದ ಅನುಭಾಗಕಾಂಡಕಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಗುಣಶ್ರೇಣಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮದಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಗುಣಿತ ಕರ್ಮವು ನಿರ್ಜಲೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಗುಣಶ್ರೇಣಿ ನಿರ್ಜಲೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಪೂರ್ವಕರಣದಲ್ಲಿ ಗುಣಸಂಕ್ರಮಣ ನಾಮದ ಅವಶ್ಯಕವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ನಂತರ ಅನಿವೃತ್ತಿಕರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಕಾಲವು ಅಪೂರ್ವಕರಣದ ಕಾಲದಿಂದ ಸಂಖ್ಯಾತದ ಭಾಗದಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಅವಶ್ಯಕ ಸಹಿತ ಅದೇಷ್ಟೋ ಕಾಲವು ಕಳೆದು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅಂತರಕರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅನಿವೃತ್ತಿಕರಣಕಾಲದ ನಂತರ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಬರಲು ಯೋಗ್ಯ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಕರ್ಮದ ನಿಷೇಕಗಳ ಅಭಾವವು ಅಂತರ್ಮುಹೂರ್ತದ ಸಲುವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಂತರಕರಣದ ನಂತರ ಉಪಶಮಕರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅಂತರಕರಣದ ಮೂಲಕ ಅಭಾವರೂಪ ಮಾಡಲಾದ ನಿಷೇಕಗಳ ನಂತರ ಯಾವ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ನಿಷೇಕಗಳು ಉದಯದಲ್ಲಿ ಬರುವಂಥವುಗಳಿದ್ದವು ಅವನ್ನು ಉದಯದ ಅಯೋಗ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜತೆಯಲ್ಲೇ ಅನಂತಾನುಬಂಧಿಯ ಚತುಷ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಯದ ಅಯೋಗ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಉದಯಯೋಗ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಅಭಾವವಾಗುವುದರಿಂದ ಪ್ರಥಮೋಪಶಮಸಮ್ಮುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮೋಪಶಮ ಸಮ್ಮುಕ್ತದ ಮೊದಲ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮುಕ್ತ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಕ್ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವೆಂದು ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಾಗ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇವು ಮೂರು ಪ್ರಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಅನಂತಾನುಬಂಧಿಯ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕೃತಿ ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಏಳು ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಉದಯದ ಅಭಾವವಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಥಮೋಪಶಮಸಮ್ಮುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಕ್ಷಾಯೋಪಶಮಿಕ ಸಮ್ಯಗ್ ರ್ಶನವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವಂಥ ಜೀವನು ಯಾವಾಗ ಅಪ್ರಮತ್ತ ಭೇದದಲ್ಲಿ ಉಪಶಮ ಶ್ರೇಣಿ ಧರಿಸುವುದರ ಸನ್ಮುಖನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಆಗ ಅವನಿಗೆ ದ್ವಿತಿಯೋಪಶಮ ಸಮ್ಯಗ್ ರ್ಶನವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ.

ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದಯದೊಳಗೆ ಬರುವಂಥ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಸಮ್ಯಕ್ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಅನಂತಾನುಬಂಧಿ ಕ್ರೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯೆ, ಲೋಭ ಇವು ಆರು ಸರ್ವಘಾತಿ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ನಿಷೇಕಗಳ ಉದಯಾಭಾವಿ ಕ್ಷಯ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದಯದೊಳಗೆ ಬರುವಂಥ ನಿಷೇಕಗಳ ಸದವಸ್ಥಾ ರೂಪದ ಉಪಶಮ ಮತ್ತು ಸಮ್ಮುಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೇಶ ಘಾತಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಉದಯವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಯಾವ ಸಮ್ಮುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ಕ್ಷಾಯೋಪಶಮಿಕ ಸಮ್ಯಕ್ ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಯಾವ ಸಮ್ಮುಕ್ತವು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಸಮ್ಯಕ್ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಸಮ್ಮುಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಅನಂತಾನುಬಂಧಿ ಕ್ರೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯೆ, ಲೋಭ ಇವು ಏಳು ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಕ್ಷಯದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ಕ್ಷಾಯಿಕ ಸಮ್ಮುಕ್ತ ವೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಅಥವಾ ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳ ಪಾದ ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾನ :

ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಭೂತವಿರುವ ಜೀವ-ಅಜೀವ ಮೊದಲಾದ ಏಳು ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಂಶಯ, ವಿಪರ್ಯಯ ಮತ್ತು ಅನಧ್ಯವನಾಯದಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದು ಅದು ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾನವಿದೆ. ಈ ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾನವು

ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನದ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ದೀವಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಾರದ ಸಮಾನ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಕಾರಣ-ಕಾರ್ಯಭಾವವಿದೆ. ಎಂದರೆ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನವು ಕಾರಣವಿದ್ದರೆ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನವು ಕಾರ್ಯವಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನವಾಗುವ ಮೊದಲಿನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನವು ಮತಿ, ಶ್ರುತ, ಅವಧಿ, ಮನಃಪರ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಕೇವಲದ ಭೇದದಿಂದ ಬದು ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದೆ. ಯಾವುದು ಬದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಅದು ಮತಿಜ್ಞಾನವಿದೆ. ಮತಿಜ್ಞಾನದ ನಂತರ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಅರ್ಥದ ತರ್ಕವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಯಾವ ಜ್ಞಾನವಾಗುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ಶ್ರುತಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನವು ಪರ್ಯಾಯ, ಪರ್ಯಾಯಸಮಾಸ ಮೊದಲಾದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮದಿಂದ ವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ದ್ರವ್ಯ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ಕಾಲ, ಭಾವದ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ರೂಪಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಯಾವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ಅವಧಿಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭವಪ್ರತ್ಯಯ ಮತ್ತು ಗುಣಪ್ರತ್ಯಯವೆಂದು ಎರಡು ಭೇದಗಳಿರುವವಲ್ಲದೆ ದೇಶಾವಧಿ, ಪರಮಾವಧಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾವಧಿಯೆಂದು ಮೂರು ಭೇದಗಳು ಕೂಡ ಇರುತ್ತವೆ.

ಈ ಮತಿ, ಶ್ರುತ ಮತ್ತು ಅವಧಿಯೆಂಬ ಮೂರು ಜ್ಞಾನಗಳು ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದ ಜತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನದ ಜತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನವೆಂದೂ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಇಂದ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಅವಲಂಬನವಿಲ್ಲದೆ ಇತರರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಯಾವುದು ದ್ರವ್ಯ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ಕಾಲ, ಭಾವದ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ಮನಃಪರ್ಯಾಯ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಋಜುಮತಿ ಮತ್ತು ವಿಪುಲಮತಿಯೆಂದು ಎರಡು ಭೇದಗಳಿದ್ದು ಈ ಜ್ಞಾನವು ಮುನಿಗಳಿಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ, ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದು ಬಾಹ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಲೋಕಾಲೋಕದ ಸಮಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ತ್ರಿಕಾಲ ಸಂಬಂಧದ ಅನಂತ ಪರ್ಯಾಯಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಕೇವಲಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಮೋಹನೀಯ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಮೂರು ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳ ಕ್ಷಯವಾದ ಮೇಲೆ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಕಲಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಜ್ಞಾನಗುಣದ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಪರ್ಯಾಯವಿದ್ದು ಸಾದಿ ಅನಂತಕಾಲದವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದು ತದ್ವಸ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಾಮೀ ಪುರುಷರಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜ್ಞಾನವು ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರ :

ಚಾರಿತ್ರವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಚಾರಿತ್ರವೇ ನಿಜವಾಗಿ ಧರ್ಮವಿದೆ. ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಸ್ವಕೀಯ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಿರುವುದನ್ನು ಚಾರಿತ್ರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಹಿಂಸೆ, ಹುಸಿ, ಕಳವು, ಕುಶೀಲ ಮತ್ತು ಪರಿಗ್ರಹ ಈ ಬದು ಪಾಪದ ಪ್ರಕಾಶಿಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತವಾಗುವುದನ್ನು ಚಾರಿತ್ರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚಾರಿತ್ರವು ಸಕಲ ಹಾಗೂ ವಿಕಲದ ಭೇದದಿಂದ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದೆ. ಬದು ಪಾಪಗಳ ಸರ್ವಥಾ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಸಕಲಚಾರಿತ್ರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಇದು ಪರಿಗ್ರಹ ರಹಿತ ಮುನಿರಾಜರಿಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬದು ಪಾಪಗಳ ಏಕದೇಶ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ವಿಕಲ ಚಾರಿತ್ರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಪರಿಗ್ರಹಸಹಿತ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಸಮ್ಯಗ್‌ರ್ಥನ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಚಾರಿತ್ರವು ಅದು ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಿತ್ರವಿದೆ. ಅಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಾವರಣ ಕ್ರೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯೆ ಮತ್ತು ಲೋಭದ ಉದಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಬದು ಪಾಪಗಳ ಏಕದೇಶ ತ್ಯಾಗವಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ವಿಕಲಚಾರಿತ್ರವೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾನಾವರಣ ಕ್ರೋಧ, ಮಾನ, ಮಾಯೆ ಹಾಗೂ ಲೋಭದ ಉದಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಹಿಂಸೆ ಮೊದಲಾದ ಬದು ಪಾಪಗಳಿಂದ ಸರ್ವಥಾ

